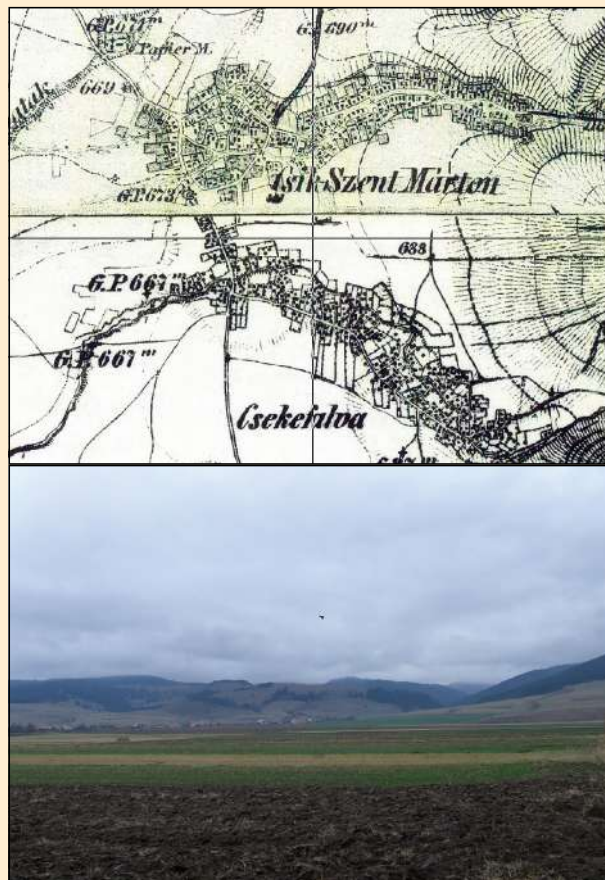

Csíkszentmárton Alcsík központjának számító nagyközség. A községhez tartozik a Csíkszentmárton faluval nagyjából egyforma nagyságú Csíkcskefalva és Úzvölgye település. Szentmárton és Csíkcskefalva két egymással párhuzamosan futó patak mentén alakult ki. Az első katonai felmérésen, amely 1769 és 1773 között készült, mint két –, teljesen különálló település van feltüntetve. A második katonai felmérés (1853–1873) tanúsága szerint valószínű a 19. század közepén kezdett összenőni a két falu.

A település vázát a két főutca (Szentmárton köze és Csíkcskefalva köze) és a kettőt összekötő Főút alkotja. Ezekből számos kis utca indul. A főút és a főutcák mentén keskeny, hosszú, az útra merőleges szalagtelkek a jellemzőek. Ezek között nagyon sok a keresztcsűrös telek. A telkek hátsó részén elhelyezett nagyméretű csűrök sora érdekes sziluettet kölcsönöz a faluképnek.

A főutcból elágazó utcák mentén inkább a szabálytalan telkek a jellemzőek, gyakran egy utcaszakaszon több irányban elhelyezett portabejáratokkal. Sajátos hangulatúak a keskeny átjárók, amelyek egy-egy utcát összekötnek, illetve a mezőre biztosítják a kijáratot. A két falun végighaladó patak: Szentmárton pataka és Csíkcskefalva pataka meghatározó elemei a faluképnek, utcaképeknek, hangulatos falurészeket alakítva ki mint: Csíkszentmártonban a Csipkeszer utca vagy Csíkcskefalván a Holtárok utca.

A 19. századi népi építészet emléke az a néhány tapasztott falu, világos kékre festett boronafalu lakóház, ami megmaradt mindkét faluban. A legrégebbiek középeresztes vagy oldaleresztes házak, tornác nélkül. Később az ereszes ház elé hosszú tornác is készült. A tornácok oszlopainak a faragásán, a deszka mellvédek és felső deszkázatok díszítésén a székelőföldi hagyományos építészet jellegzetes motívumai jelennek meg.

A 19–20. századforduló és a 20. század elejének gazdasági fellendülését tükrözi a nagyon sok hagyományos lakóház hosszútornáccal vagy ritkábban körbefutó tornáccal. A később elterjedt faragott díszítményekkel ékesített középen előreugró tornácnak is több szép példánya megtalálható, mind Csíkszentmártonban mint Csekefalván.

Az építetők szépérzékét és igényességét tükrözi a sok művesen készített, fafaragásokkal díszített ablak. Az utcai homlokzatokon, az 1970-es és '80-as évek divatja szerint, gyakran kicserélték az eredeti ablakokat a tömbházépítkezés jellegzetes hármaskörű ablakaira. A hagyományos építészet értékeinek a felismerésére, ezeknek az újraértékelésére utalnak azok az épületfelújítások, ahol a homlokzatra az eredeti formájú és osztatú ablakok kerülnek vissza.

Különös értéket képviselnek mindkét faluban a nagyméretű gazdasági épületek: csűrök, istállók. Még számos portán megtalálható a hagyományos székely gazdaság egésze: nyárikonyha, kerek kút, pajták, fáskamra, árnyékszék és a telek végén elhelyezkedő csűr az istállóval, vagy esetenként istálló és külön csűr.

A gazdasági épületek majdnem mind fenyőfából, boronafallal épültek. A 20. század közepétől kezdtek elterjedni a téglából épített csűrök, amelyek ugyanolyan monumentális épületek, mint a nagy boronafalas csűrök. A nagyméretű különálló istállók arra utalnak, hogy szorgos gazdák építették, ahol a család nagyszámú állat tartására volt berendezkedve.

A boronafalas gazdasági épületek, még a 20. század második felében építettek is, a hagyományos székely faépítéset csapolási illesztéseit és részletmegoldásait alkalmazzák. Az épületek méretei és arányai, a technikai megoldások a helyi építőmesterek hozzáértéséről tanúskodnak.

Csikszentmárton és Csekefalva • Gazdasági épületek

GEMINEX

FALUKÉP-
VÉDELMI
PROGRAM
2009

Hargita Megye Tanácsa

A székel kapuk: a nagy galambdúcos kötöttkapuk és a kisebb gyalogkapuk egyedi jelleget adnak a portáknak és az utcaképeknek, tanúsítván a lakosok ragaszkodását a hagyományokhoz. Hiszen nemcsak megőrizték a régi szépen ívelő kapukat, de napjainkban is készülnek székel kapuk a régi mintájára.

A főutcákon felfelé haladva meglepő az utcai kutak nagy száma, a kút-kerekek hatalmas méretei, a faelemek gazdag díszítése. A székel ezer-mester furfangos észjárását dicséri a kétkerekes kút, amelynek egy megmaradt példánya a csekefalvi Felszegben található. Habár a kutak egy-résznél a kútkávát tartósabb betonra cserélték ki, a zsinde helyett bádogtető került rájuk, a megmaradt részletek lehetővé teszik, hogy egy-egy elkövetkező kút-felújításnál visszanyerjék eredeti formájukat.

Gyakoriak mind Csíkszentmártonban, mind Csekefalván a kőkeresztek és fakeresztek. Szakrális értékük mellett ezek a falukép-ugyancsak meghatározó elemei. Majdnem minden utca-keresztződést egy-egy kereszt tesz egyedivé. A csekefalvi „Háromkereszt” a keresztek égbenyúló sziluettjeivel, az általuk hordozott számszimbolikával kimagasló szellemi és esztétikai értéket képvisel.

